

Fortælleren: Mytologi, historie og fortælling.

Indledning:

Nordens Mythologi fra 1808:

Grundtvig udgav i 1808 en *Nordens Mythologi*, som var en slags første udgave af hans senere *Nordens Mythologi* fra 1832. Grundtvigs brug af og opfattelse af mytologien er dog helt anderledes i 1832 (jf. Aukens disputats fra 2005). Han bruger i 1832 mest mytologien "antropologisk" (Auken) som en ressource til at forstå menneskelivet og dets værdier og love, mens han i 1808 i nogen grad skildrer mytologien i det gamle Norden som et slags selvstændigt trossystem eller som en slags religion.

Grundtvigs værk fra 1808 blev til i løbet af den periode i hans liv, som han senere kaldte sin "Asa-Ruus" (1805-1810), og hvor han en del af tiden opholdt sig på Langeland og blev forelsket i den unge adelige fru Constance. Grundtvig var i denne periode stærkt inspireret af den tyske og danske romantik. Det er interessant, at han i *Nordens Mythologi* fra 1808 fremsætter en teori om religionens opståen, som svarer godt til de religionsteorier, som blev udformet næsten 100 år senere af Tylor og Frazer. Religionen er et produkt af eneren, seeren eller geniet, som kan skue op i den himmelske verden. Geniet er et slags mikrokosmos af det store kosmos, og derfor kan geniet opnå en sand og fuldstændig viden om hele universet og hele verdenshistorien ved at skue ind i sin egen sjæl. Alt tyder på, at Grundtvig over lang perioder af sit forfatterskab opfattede sig selv som et sådant "romantisk" inspireret geni, og dog forliger han sig aldrig helt med tanken.

Nordens Mythologi fra 1832:

Den nye titel *Nordens Mythologi eller Sindbilled-Sprog historisk-poetisk udviklet og oplyst. Anden omarbejdede Udgave* er karakteristisk for Grundtvigs nye vurdering af og "antropologiske" brug af den nordiske mytologi i 1832. Hele sit liv vedblev Grundtvig med at anvende billeder fra mytologiens verden og især fra den nordiske mytologi i sine tekster også i hans kristelige og kirkelige poesi, salmer og prædikener. Denne meget romantiske grundtvigske fascination fik siden stor betydning på folkehøjskolerne.

Grundtvig gjorde alvor af ordet sindbillede. Ifølge Grundtvig kan vi se et udtryk for det sandt "menneskelige" og for det særligt "danske" eller "høinordiske" – den nordiske eller danske sjæl, karakter og "natur" og det ideale samfund og næsten den ideale styreform – i mytologiens fortællinger. Hvis vi ønsker at være ægte "danske", skal vi se omhyggeligt på den norm, som findes udtrykt i mytologien. Hvis vi ønsker at indrette en ægte "dansk" skole eller et ægte "dansk" samfund med en ægte "dansk" og ikke "tydsk" styreform, skal vi følge de normer, værdier og idealer, som er udtrykt i den nordiske mytologi. Det var denne grundtvigske fascination af den nordiske mytologi - og Grundtvigs påstand om, at disse mytologiske værdier skulle være basis for det samfundsmæssige liv - som blev så stærkt imødegået af den samtidige kulturelle – til dels nationalliberale - elite, der kritiserede Grundtvig for at "monopolisere" og tage monopol på det ægte "danske" (professor Madvig i 1848).

Monrad

Grundtvig udgav 1816-1819 egenhændigt tidsskriftet *Danne-Virke*, som behandlede den forhåndenværende religiøse, filosofiske og videnskabelige situation i Danmark og i Europa i disse år og i den nærmest forudgående tid. Meningen med titlen *Danne-Virke* var, at det nu i 1816 ifølge Grundtvig var på høje tid at rejse en høj mur – i stil med Thyras vold i det forhistoriske Danmark – rundt om Danmark. Baggrunden for tidsskriftet var også de voldsomme revolutionære omvæltninger efter den franske revolution i 1789 og den politiske konservative modrevolution ("reaktionen") i Europa i 1815.

Et sådant nyt åndeligt murværk skulle efter Grundtvigs plan beskytte Danmark imod de fremmede udanske og ukristelige og mest tyske og franske politiske, filosofiske og åndelige værdier og tanker. Teksten – en af Grundtvig bearbejdet version af Laurids Koks digt *Danmark dejligst Vang og Vænge* fra 1695 – viser Grundtvigs brug af den forhistoriske Danmarkshistorie. Denne historiske urtid eller oprindelige ungdoms- og helte-tid viser os de sande idealer og det ægte "danske" så som den ideale, uegennyttige konge- og kvindelige fader-figur (Thyra) og det ideale, selvopofrende, kærlige, hjertelige og trofaste danske folk. Forhistorien viser os, at et sandt samfund bygger på en myndig og uegennyttig fader- og kongemagt og på et selvopofrende folk, som trofast følger og hjerteligt elsker dets leder og konge. Den kongelige enevældige regent er ikke bare folkets herre, fader, ideal og mester, men også dets frelser (Thyra er "Dannebod" altså Danmarks frelser). Et sandt folk gør ikke længere sine egne gerninger, men dets faders og konges gerninger, og en sand folkefader tænker ikke på sine egne små interesser, men på det fælles bedste. I en vis forstand gav Grundtvig på den måde udtryk for hele den danske enevældes officielle ideologi. Hos Grundtvig bliver fortællingen om Thyra til en norm eller et ideal, som vi alle – også nu i det 19. århundrede – bør stræbe hen imod, hvis vi ellers ønsker at være tro og trofaste imod vores medfødte "danske" eller "nordiske" natur og karakter.

I den vedhæftede "*Efterklang*" der i romantiske toner besynger ideal Danmark "Lukt med Bølgen blaa" sammensmeltes kristelige, alment religiøse, politiske, militære, moralske og verdslige idealer og værdier. Det ideale mål og menneskelivets bestemmelse er kampen for det man er rundet og viljen til martyrdød. I selvofferet bliver den døende kriger taget direkte op til den himmelske verden, og han får sin evige "Hvile". Denne martyrdød, som altid må røre og bevæge hjertet hos enhver, som er "dansk", har ifølge Grundtvig sin egen fascination, skønhed, liflighed og dejlighed. Martyrerne er vores fælles og højt elskede "Helte". At man er ægte "dansk" viser sig netop ved, at man – af et glad hjerte – er villig til at ofre sit eget liv og blod for fællesskabet, riget og kongen. At man værner om Thyras gamle vold. Der er i forskningen uenighed om, hvor konkret digtet skal forstås.

Perspektiveringer: (1) Opfattelser af *krig*, vold og kamp nu og i historien og i forskellige kulturer og religioner. (2) *Martyrtanken* i dag og i fortiden, politisk, religiøst (3) *Fjendebilleder*, "os" over for "dem", tanken om den nødvendige mur, der skal beskytte "os" herinde (politisk, religiøst, kirkeligt, historisk, personligt). (4) Forestillingen om *geniet* som en kanal for sandheden. (5) *Brugen af, formålet med og funktionen af* forskellig slags mytologi og historiefortælling inden for forskellige fællesskaber og hos det enkelte menneske, min personlige fortælling og mytologi (det narrative).